

**Opinia dotycząca możliwości gniazdowania ptaków w budynku Szkoły
Podstawowej im. Jana Brzechwy w Dobromierzu.**

Wykonawca TACTUS Aleksandra Szurlej-Kielańska
Marcinkowskiego 61/10
58-105 Świdnica

Autor mgr Aleksandra Szurlej-Kielańska

Wykonano na zlecenie Jerzy Ulbin
Wójt Gminy Dobromierz
Pl. Wolności 24
58-170 Dobromierz

**Miejsce i data
utworzenia** Świdnica, 01 września 2013 r.

Spis treści

Prace remontowe i związane z nimi uregulowania prawne w zakresie ochrony ptaków i nietoperzy.....	2
Gniazdowanie ptaków w budynkach.....	5
Inwentaryzacja ornitologiczna	8
Opis obiektu przeznaczonego do prac termomodernizacyjnych	10
Wyniki kontroli budynku pod kątem siedlisk ptaków.....	10
Wymagania ochronne w zakresie środków zabezpieczających oraz kompensacyjnych.....	12
Podsumowanie.....	14
Dokumentacja fotograficzna	15
Literatura.....	18

- 1. Prace remontowe i związane z nimi uregulowania prawne w zakresie ochrony ptaków**

Konieczność uwzględniania obecności ptaków w budynkach w trakcie prowadzenia prac remontowych wynika z przepisów prawa zarówno polskiego i wspólnotowego, które pokrótce przytoczono poniżej.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną.

Wszystkie gatunki ptaków, które często wykorzystują budynki, jako miejsca swego gniazdowania, objęte są na podstawie tego Rozporządzenia ścisłą ochroną gatunkową. Obowiązują w stosunku do nich m.in. zakazy zabijania, niszczenia ich jaj i postaci młodocianych, niszczenia ich siedlisk i ostoi, niszczenia ich gniazd, legowisk, zimowisk i innych schronień, wybierania ich jaj, umyślnego płoszenia i niepokojenia, przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsce. Miejsca rozrodu oraz schronienia są „siedliskiem”, a ich nagromadzenia w blokach „ostoją” tych gatunków. W § 10 Rozporządzenia wymieniono także przykłady działań, które traktuje się, jako sposoby ochrony gatunków zwierząt. Należy do nich m.in. budowanie sztucznych miejsc lęgowych oraz dostosowywaniu terminów i sposobów wykonywania prac budowlanych, remontowych i innych do okresów lęgu, rozrodu lub hibernacji.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Omówione w poprzednim punkcie Rozporządzenie zostało wydane na podstawie delegacji w art. 49 ustawy o ochronie przyrody. W ustawie tej zawarte są też przepisy karne, mające zastosowanie w przypadku łamania zasad ustanowionych w Rozporządzeniu, a także warunki przyznawania zezwoleń na odstępstwa od zakazów. W stosunku do czynności dotyczących chronionych gatunków zwierząt, które objęte są wymienionymi wcześniej zakazami, można na podstawie art. 56 ust. 1 pkt. 1 uzyskać zezwolenie na ich wykonywanie (np. na usuwanie z budynków opuszczonych gniazd ptasich także poza okresem, w którym zakaz ten nie obowiązuje). Jednak zezwolenie takie może być wydane wyłącznie w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i

jeżeli nie spowoduje to zagrożenia dla dziko występujących populacji chronionych gatunków, a także, jeśli potrzeba wykonywania tych czynności wynika z jednej z 6 grup przyczyn, wymienionych w art. 56 ust. 4. Zgodnie w art. 60 tej ustawy, jeśli zmian w środowisku zagrażają lub mogą w przyszłości zagrozić zwierzętom objętym ochroną gatunkową (a z takimi przypadkami mamy do czynienia przy pracach remontowych mogących zagrozić siedliskom ptaków lub nietoperzy), regionalny dyrektor ochrony środowiska powinien podjąć działania w celu zapewnienia trwałego zachowania siedlisk lub ostoi chronionych gatunków, eliminowania przyczyn powstawania zagrożeń oraz poprawy stanu ochrony tych siedlisk lub ostoi. Na podstawie art. 123 wojewoda ma obowiązek i prawo kontrolować przestrzeganie przepisów o ochronie przyrody w trakcie gospodarczego wykorzystania zasobów i składników przyrody przez wszelkie jednostki organizacyjne oraz osoby prawne i fizyczne.

Na podstawie art. 127 pkt. 2 lit. e ustawy, kto umyślnie narusza zakazy obowiązujące w stosunku do zwierząt objętych ochroną gatunkową, podlega karze aresztu albo grzywny. Art. 129 stanowi ponadto, że są może nakazać przywrócenie stanu poprzedniego, a jeśli obowiązek taki nie byłby wykonalny – zasądzić nawiązkę.

Warto zaznaczyć

, że choć na podstawie ustawy o ochronie przyrody łamanie zakazów dotyczących chronionych gatunków jest jedynie wykroczeniem, to Kodeks karny uznaje je za przestępstwo i wprowadza o wiele wyższe sankcje, jeśli skutki takiego działania są znaczące. Niszczenie miejsc gniazdowych i schronień gatunków zagrożonych, dla których jedną z przyczyn powodujących to zagrożenie jest właśnie ich utrata, należy traktować, jako istotną (znaczącą) szkodę. Wynika to m.in. z przepisów ustawy omówionej poniżej.

Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie.

Ustawa ta wprowadza kilka ważnych zasad, nakładających na wszystkie podmioty obowiązek zapobiegania szkodom w gatunkach chronionych, a jeśli szkoda wystąpi – jej pełnego naprawienia i wynagrodzenia przyrodzie poniesionych szkód. W przypadku modernizacji budynków będących schronieniem ptaków czy nietoperzy wykonawca prac powinien podjąć środki zaradcze – dostosowując terminy prac,

zabezpieczając z wyprzedzeniem szczeliny przed zajęciem je przez ptaki i nietoperze itp. Następnie powinien zapewni

, by po remoncie użyteczność siedliska pozostała nieuszczuplona – np. tworząc odpowiednią liczbę alternatywnych schronień i miejsc lęgowych. Skuteczność tych działań powinna być kontrolowana. Ich skala powinna być tak dobrana, by zrównoważyć także ewentualne straty, jakie poniosły populacje chronionych gatunków w okresie remontu. Należy zaznaczy

, że skutki działań naprawczych powinny być długotrwałe. Zgodnie z Dyrektywą i ustawą, odpowiedzialność sprawcy trwa przez 30 lat od chwili wystąpienia czynnika powodującego szkodę. Działania zaradcze lub naprawcze mają być podejmowane z własnej inicjatywy przez sprawcę szkody lub przez organ ochrony przyrody, jeśli sprawca działań nie podjął (kosztami tych działań obciąża się wówczas sprawcę). Jednocześnie organ ochrony przyrody ma obowiązek przyjąć zgłoszenie o wystąpieniu zagrożenia lub szkody od każdego i musi podając odpowiednie działania.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska.

Zgodnie z art. 323 tej ustawy, w wypadku szkód wyrządzonych środowisku, jako dobru wspólnemu (a z takim przypadkiem mamy do czynienia przy działaniach na szkodę gatunków chronionych i ich siedlisk) Skarb Państwa, jednostka samorządu terytorialnego, a także organizacja ekologiczna może zażądać od podmiotu odpowiedzialnego za to zagrożenie lub naruszenie przywrócenia stanu zgodnego z prawem i podjęcia środków zapobiegawczych, w szczególności przez zamontowanie instalacji lub urządzeń zabezpieczających przed zagrożeniem lub naruszeniem, a w razie, gdy jest to niemożliwe lub nadmiernie utrudnione, może żądać zaprzestania działalności powodującej to zagrożenie lub naruszenie. Jeżeli podmiot korzystający ze środowiska negatywnie oddziałuje na środowisko, na podstawie art. 362 364 i 366 właściwy organ może, nałożyć obowiązek ograniczenia oddziaływania na środowisko, przywrócenia stanu właściwego, wykonania określonych czynności, a także wydać decyzję o wstrzymaniu tej działalności z rygorem natychmiastowej wykonalności.

2. Gniazdowanie ptaków w budynkach

Nieremontowane budynki z niezabezpieczonymi otworami, pustymi miejscami pod parapetami, przestrzeniami pomiędzy cegłami, ubytkami w elewacji i odstającymi rynnami to miejsca, w których często gnieźdzą się gatunki ptaków charakterystyczne dla dużych miast i osiedli ludzkich. Bardzo często podczas prac remontowych dochodzi do niszczenia gniazd, jaj. postaci młodocianych .

W jednym niewielkim budynku może znajdować się od kilku do kilkudziesięciu gniazd ptaków. Skala problemu i liczba zabijanych corocznie ptaków jest ogromna. Nawet, jeśli dane otwory istniejące w budynku, stanowiące potencjalne miejsce do gniazdowania i schronienia nie są zasiedlone w danym momencie przez ptaki, po remoncie znikają. Sprawia to, że liczebność niektórych gatunków ptaków, w szczególności wróbli i jerzyków znacząco spada (Kepel et al. 2007). Jest to bardzo istotny problem, ponieważ zarówno polskie jak i europejskie prawo zabrania zabijania zwierząt i niszczenia ich siedlisk, nakładając jednocześnie na inwestorów obowiązek zachowania istotnych walorów przyrodniczych, w tym również zapewnienia trwałego istnienia niepomniejszonej liczby schronień gatunków chronionych, do których zaliczana jest większa część występujących w Polsce gatunków.

Do gatunków najczęściej gniazdujących w szczelinach i niezabezpieczonych otworach budynków należą: gołąb miejski, wróbel, jerzyk, oknówka, kawka oraz pustulka. Wszystkie z wymienionych gatunków objęte są w Polsce ścisłą ochroną gatunkową, co oznacza, że w stosunku do nich zabronione jest: zabijanie, okaleczanie, chwywanie, transport, przetrzymywanie, posiadanie żywych lub martwych zwierząt lub ich części oraz niszczenie ich siedlisk. Gatunki dziko występujących zwierząt objętych ochroną wymienione są w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 roku.

Gołąb miejski *Columba Livia f. urbana*

Gatunek objęty ścisłą ochroną gatunkową. Obecnie nie jest zagrożony. W skali kraju słabo rozpowszechniony, średnio liczny (Sikora et al 2007). Na Śląsku uważany za gatunek średnio liczny (Dyrz et al 1991). Całkowita liczebność populacji nieznana.

Gołąb miejski jest formą pochodząca od dziko żyjącego gołębia skalnego. W trakcie kolonizacji miast do dzikich ptaków dołączały osobniki udomowione, co stało się przyczyną tak dużego zróżnicowania w ubarwieniu obecnie spotykanych gołębi miejskich. Zasiadła centra miast i mniejszych miejscowości, wybierając zazwyczaj stare budownictwo. Gniazda buduje w szczelinach i zakamarkach budynków, na balkonach, parapetach. Sezon lęgowy tego gatunku trwa niemal cały rok.

Wróbel *Passer domesticus*

Gatunek objęty ścisłą ochroną gatunkową. W skali kraju szeroko rozpowszechniony, liczny lub bardzo liczny (Tomiałojć, Stawarczyk 2003). Na Śląsku uważany za gatunek bardzo liczny (Dyrcz 1991). Całkowita liczebność i trendy nieznane. W latach 80. Ubiegłego wieku odnotowano spadek liczebności związany z renowacją budynków (Tomiałojć, Stawarczyk 2003). Umiarkowany spadek liczebności wróbla potwierdziły badania prowadzone w latach 2000-2004 (Chylarecki et al 2006).

Gatunek ściśle związany z osiedlami ludzkimi. Najczęściej gniazduje w szczelinach i zakamarkach budynków, budkach lęgowych. Opuszcza budynki niezamieszkałe. Sezon lęgowy wróbla rozpoczyna się w marcu i trwa do sierpnia.

Jerzyk *Apus apus*

Gatunek objęty ścisłą ochroną gatunkową. W skali kraju szeroko rozpowszechniony, średnio liczny (Sikora et al 2007) Na Śląsku również uważany za średnio liczny gatunek (Dyrcz et al 1991).

Jerzyk gniazduje przede wszystkim w miastach, a znacznie rzadziej w naturalnym środowisku w szczelinach skalnych i dziuplach drzew. W miastach gniazda buduje najczęściej w wielopiętrowych budynkach mieszkalnych, w szczelinach otworów i murów, pod dachówkami, rynnami, zwykle na wysokości przynajmniej 5 m od ziemi. Wyraźnie mniej licznie gniazduje w nowych osiedlach mieszkaniowych i w zabudowie willowej. Okres lęgowy jerzyka trwa od początku maja do końca września, ale zdarzają się późne lęgi, z których młode opuszczają gniazdo dopiero we wrześniu.

Oknówka *Delichon urbicum*

Gatunek objęty ścisłą ochroną gatunkową. W skali kraju szeroko rozpowszechniona, liczna (Sikora et al 2007). Na Śląsku również uważana za gatunek liczny (Dyrcz et al 1991). Liczebność całkowita nieznana (Tomiałojć, Stawarczyk 2003). Populacja gatunku uważana była za stabilną, jednak badania prowadzone w latach 2000-2004 pokazują wyraźny spadek jej liczebności (Chylarecki et al 2006).

Oknówka gniazduje zarówno w krajobrazie wiejskim jak i w centrach dużych miast. W miastach gnieździ się w osiedlach w zwartej i rozproszonej zabudowie, z reguły w skupieniach, a czasami nawet w koloniach. Oknówki przylatują na lęgi do Polski pod koniec kwietnia lub na początku maja. Zaraz po przylocie przystępują do legów. Ptaki mogą wyprowadzać dwa lęgi w roku.

Kawka *Corvus monedula*

Gatunek objęty ścisłą ochroną gatunkową. W skali kraju szeroko rozpowszechniona, średnio liczna (Sikora et al 2007). Na Śląsku również uważana za gatunek liczny (Dyrcz et al 1991). Liczebność całkowicie nieznana; szacunki regionalne dla tego wybitnie skupiskowo występującego gatunku są jeszcze niewiarygodne (Tomiałojć, Stawarczyk 2003), jednakże po początkowym wzroście liczebności w osiedlach ludzkich, odnotowanym np. w Olsztynie, liczebność kawki w ostatnich latach spadła. Spadek ten wiązany jest z coraz mniejszą liczbą dostępnych miejsc lęgowych w budynkach z powodu modernizacji elewacji, zamurowywaniu dziupli drzew i wycinie starodrzewiu (Luniak 2001, Stój, Dyczkowski 2002).

Kawka zakłada gniazda na budynkach, najczęściej w kominach lub otworach wentylacyjnych, a poza zabudową w dziuplach drzew i dużych skrzynkach lęgowych.

Okres lęgowy tego gatunku rozpoczyna się na początku kwietnia i trwa do końca czerwca. Ptaki wyprowadzają tylko jeden lęg w roku.

Pustułka *Falco tinunculus*

Gatunek objęty ochroną ścisłą, wymagający ochrony czynnej (Dz. U z 2004 r. Nr 220, poz. 2237), gatunek wymieniony w Dyrektywie Ptasiej (Art. 4.2). W skali kraju

ustułka jest umiarkowanie rozpowszechniona, nieliczna (Tomiałojć, Stawarczyk 2003). Na Śląsku również uważana za gatunek nieliczny (Dyrcz et al 1991).

Niegdyś był to jeden z najpospolitszych ptaków drapieżnych występujących na terenie Polski, a obecnie rzadki. Jedną z przyczyn spadku liczebności jest ubytek bezpiecznych miejsc lęgowych w budynkach. Gdy nie mając wyboru ptaki składają jaja na wąskich gzymsach lub w miejscach nieosłoniętych, wzrasta śmiertelność piskląt (Kepel et al 2007).

Jest to jeden z nielicznych gatunków ptaków szponiastych zamieszkujący miasta. Najliczniej gniazduje w dużych miastach, w różnego rodzaju szczelinach i zakamarkach budynków, w otworach wentylacyjnych, często w starych gniazdach gołębi miejskich. Bardzo chętnie zasiedla skrzynki lęgowe. Okres lęgowy pustulek zaczyna się na przełomie marca i kwietnia i trwa do połowy lipca, a w przypadku lęgów powtarzanych do sierpnia (Kepel et al 2007). Jednakże autorzy innych publikacji naukowych zaznaczają, że przystępowanie do lęgów w naszych szerokościach geograficznych trwa od końca maja do końca czerwca, przy czym zdecydowana większość ptaków rozpoczyna znoszenie jaj pomiędzy połową kwietnia a połową maja (Śliwa, Rejt 2006).

3. Inwentaryzacja ornitologiczna obiektu planowanego do termomodernizacji

Obserwacje ornitologiczne, na podstawie, których można stwierdzić gniazdowanie ptaków w budynkach przeprowadza się dwukrotnie w drugiej połowie kwietnia i w drugiej połowie maja. Jeśli planowane prace termomodernizacyjne budynku mają być realizowane między 1 września a 31 marca, badanie przeprowadza się wiosną poprzedzającą prace remontowe. Jeśli natomiast prace planowane są na okres od 1 kwietnia do 31 sierpnia, badania należy przeprowadzić wiosną roku poprzedniego. W szczególnych wypadkach badania mogą być przeprowadzone w innym okresie, z uwagi jednak na fakt, że nie ma wówczas możliwości identyfikacji rzeczywistego zajęcia budynku przez ptaki, przy szacowaniu potencjalnej szkody, polegającej na zniszczeniu siedlisk dogodnych dla ptaków do gniazdowania, planowaniu działań zapobiegawczych i kompensacjach przyrodniczych należy przyjmować maksymalne zasiedlenie przez ptaki, jakie jest możliwe w tego typu

budynku przy, polegające na określeniu liczby i rodzaju potencjalnych schronień i miejsc do gniazdowania (Kepel et al 2007).

Na potrzeby prac termomodernizacyjnych planowanych do realizacji w ramach zadania „Poprawa efektywności energetycznej budynków Szkoły Podstawowej im. Jana Brzechwy w Dobromierzu” inwentaryzację przeprowadzono w dniu 29.08.2013 r.

Cel inwentaryzacji ornitologicznej

Celem inwentaryzacji ornitologicznej prowadzonej w okresie pozalegowym jest określenie potencjalnego zajęcia budynku przez ptaki, na podstawie liczby określenia liczby i rodzaju potencjalnych miejsc gniazdowych ptaków. W wyniku zebrania takich danych, można oszacować

potencjalną szkodę (jaką poniosą ptaki w wyniku utraty miejsc do gniazdowania) i zaplanować

działania kompensacyjne oraz środki zabezpieczające, na wypadek prowadzenia prac w okresie lęgowym ptaków.

Celem przeprowadzonej inwentaryzacji było:

- Stwierdzenie możliwości wykorzystywania budynku przez ptaki jako miejsce gniazdowania, określenie gatunków oraz lokalizacji potencjalnych schronień, jakie potencjalnie mogą być wykorzystywane przez poszczególne gatunki;
- Określenie metod, jakie należy zastosować, aby możliwie jak najbardziej zminimalizować ryzyko, polegające na tym że w chwili prowadzenia prac remontowych w zakamarkach budynku będą znajdowały się ptaki;
- Określenie metod, jakie należy zastosować w przypadku stwierdzenia możliwości gniazdowania ptaków w szczelinach i otworach budynku;

- Określenie działań, jakie należy podjąć po zakończeniu remontu, tak, aby budynek oferował dogodne schronienia i miejsca rozrodu dla ptaków.

Dla oszacowania potencjalnej szkody, w celu zaplanowania działań kompensacyjnych, zgodnie z wytycznymi zawartymi w poradniku „Docieplanie budynków w zgodzie z zasadami ochrony przyrody”, przyjmowano maksymalne zasiedlenie przez ptaki, jakie jest obecnie możliwe dla omawianego budynku.

4. **Obiekt przeznaczony do prac termomodernizacyjnych**

W skład zabudowań planowanej do przeprowadzenia prac termomodernizacyjnych szkoły wchodzi następujące obiekty: dwa budynki o całkowitej powierzchni zabudowy 374,6 m².

5. **Wyniki kontroli budynku pod kątem siedlisk ptaków**

W trakcie kontroli stwierdzono na poszczególnych ścianach budynku niezabezpieczone otwory wentylacyjne, ubytki w elewacji, stanowiące (widoczne ślady gniazdowania wróbla) i mogące stanowić miejsca gniazdowania dla ptaków (tabela 1). W okresie lęgowym miejsca takie mogą służyć następującym gatunkom ptaków za miejsca do gniazdowania: wróbel *Passer domesticus*.

W przypadku realizacji prac związanych z termomodernizacją w okresie przypadającym na okres lęgowy w 2014 roku lub w okresie połęgowym w 2014 roku konieczne jest więc odpowiednie zabezpieczenie otworów w terminie maksymalnie do 15 lutego 2014 roku (nie wcześniej jednak niż 1 października 2013 r.) w celu uniemożliwienia zajęcia ich przez ptaki w okresie lęgowym. Z uwagi na fakt, iż w kilku miejscach stwierdzono gniazdowanie wróbla (gatunku który obecny będzie w gniazdach również w okresie połęgowym (okres jesienny i zimowy) należy również w przypadku realizacji prac termomodernizacyjnych planowanych na okres jesienno-zimowy w 2013 roku zabezpieczyć w odpowiedni sposób wskazane w tabeli i na fotografiach miejsca, po uprzednim upewnieniu się, że ptaków nie ma w środku. Działanie to ma na celu nie dopuszczenie do sytuacji,

w której podczas prac remontowych ptaki uwięzione zostaną w swoich gniazdach i zginą.

Tab. 1. Liczba i charakter potencjalnych miejsc gniazdowych dla ptaków stwierdzonych w zabudowaniach Zespołu Szkół im. Henryka Sienkiewicza w Roztoce.

Ściana budynku/ ekspozycja	Liczba i charakter potencjalnych miejsc gniazdowych dla ptaków/ konieczne do zastosowania środki
Elewacja frontowa (od ulicy)/ ekspozycja północno-zachodnia	<u>Budynek szkoły</u> - dwa ubytki w elewacji budynku, jedna niezabezpieczona kratka wentylacyjna, jedno gniazdo wróbla zlokalizowane w lampie nad wejściem do szkoły- fot. 1 (76) <u>Łącznik</u> Brak gniazd i potencjalnych miejsc gniazdowych
Elewacja tylna ekspozycja południowo-wschodnia	<u>Sala gimnastyczna</u> Brak gniazd i potencjalnych miejsc gniazdowych <u>Budynek szkoły</u> - dwa ubytki w elewacji budynku, - 6 niezabezpieczonych otworów wentylacyjnych – fot. 2 (70) - 1 szczelina (odstająca od elewacji papa) - fot. 3 (71), - 1 szczelina przy rynnie - fot. 4 (67) <u>Łącznik</u> Brak gniazd i potencjalnych miejsc gniazdowych
	<u>Sala gimnastyczna</u> Brak gniazd i potencjalnych miejsc gniazdowych

Elewacja boczna ekspozycja północno-wschodnia	<u>Budynek szkoły</u> - 1 niezabezpieczony otwór wentylacyjny – fot. 5 (74)
Elewacja boczna ekspozycja południowo-zachodnia SW	- 1 niezabezpieczony otwór – fot. 5 (74) Brak gniazd i potencjalnych miejsc gniazdowych

Nie stwierdzono siedlisk odpowiednich do gniazdowania dla jerzyków *Apus apus*.

6. **Wymagania ochronne w zakresie środków zabezpieczających oraz kompensacyjnych**

Z uwagi na stwierdzone faktyczne i potencjalne miejsca gniazdowania dla ptaków w zabudowaniach Szkoły Podstawowej im. Jana Brzechwy w Dobromierzu konieczne jest (zgodnie z aktami prawnymi przytaczanymi w punkcie 1.3 niniejszego Raportu) zastosowanie środków zabezpieczających polegających na zabezpieczeniu w okresie poprzedzającym remont (nie później niż do dnia 15.02.2014 wszystkich potencjalnych otworów mogących stanowi

miejsce gniazdowania ptaków oraz zastosowanie środków kompensacyjnych po zakończeniu prac związanych z termomodernizacją.

Zabezpieczenie potencjalnych miejsc gniazdowania ptaków

Zabezpieczenie otworów wentylacyjnych i ubytków w elewacji należy dokonać z użyciem drucianej siatki o małych otworach i przymocowa

ją do przy pomocy kołków rozporowych. Niedopuszczalne jest zatykanie otworów pianką uszczelniającą (budowlaną) lub papierem, gdyż są to materiały zbyt łatwe do usunięcia przez ptaki.

Odpowiednie zabezpieczenie potencjalnych otworów gniazdowych uniemożliwi ptakom na okres prowadzenia prac termomodernizacyjnych gniazdowanie lub przebywanie w dogodnych dla nich siedliskach, a co za tym idzie uniemożliwi zniszczenie gniazd lub jaj/postaci młodocianych ptaków w trakcie realizowanych prac

remontowych. Odpowiednie zabezpieczenie wymienionych w tabeli 1 siedlisk ptaków, w podanym wyżej terminie musi zostać potwierdzone przez wykonawcę niniejszego opracowania.

Środki kompensacyjne

Zapobieżenie gniazdowaniu ptaków w remontowanym budynku jest niewystarczające. Aby przeprowadzone prace termomodernizacyjne nie spowodowały szkody przyrodniczej w środowisku (w przypadku gatunków dla których istnieją potwierdzone dane dotyczące ogólnego spadku liczebności populacji) bezwzględnie należy zapewnić schronienia i siedliska zastępcze w postaci skrzynek lęgowych.

W wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji budynku stwierdzono obecność 15 potencjalnych miejsc gniazdowania dla ptaków oraz jednego faktycznego miejsca gniazdowania (w lampie zlokalizowanej nad wejściem do budynku szkoły, na frontowej ścianie).

W wyniku przeprowadzonej analizy ekspozycji otworów wysokość kompensaty ustalono na:

- 15 budek lęgowych dla wróbli.

Należy zastosować

budki z tzw. przedłużonym przodem, jako jedyne obecnie akceptowalne, ze względu na dużą presję drapieżniczą ze strony srok (Walasz, 2011) (ryc. 1). Budki należy zamontować po zakończonych pracach termomodernizacyjnych. Ich szczegółowa lokalizacja (na ścianie budynku lub na drzewach znajdujących się w pobliżu budynku) zostanie uzgodniona z autorem niniejszego opracowania po zakończeniu prac termomodernizacyjnych.

Z uwagi na ekologię gniazdowania jaskółek oknówek nie jest konieczne stosowanie w przypadku tego gatunku żadnych schronień zastępczych. Zalecane jest jednak prowadzenie prac związanych z termomodernizacją w okresie pozalęgowym dla tego gatunku, a w przypadku braku takiej możliwości nie dopuszczenie do zbudowania gniazd w okresie lęgowym. Po zakończonych pracach termomodernizacyjnych nie należy uniemożliwiać jaskółkom gniazdowania.

lutego 2014 r., w celu uniemożliwienia ptakom założenia gniazd lub przebywania w remontowanych obiektach.

- Stwierdza się konieczność zastosowania kompensacji przyrodniczej w postaci budek lęgowych dla ptaków, w liczbie: 15 budek lęgowych dla wróbli.

Fot. 1.

Fot. 2.

Fot. 3.

Opinia dotycząca możliwości gniazdowania ptaków w budynku Szkoły Podstawowej im. Jana Brzechwy w Dobromierzu.

Fot. 4.

Fot. 5.

Literatura

- Dyrcz A., Grabiński W., Stawarczyk T., Witkowski J. 1991. Ptaki Śląska. Uniwersytet Wrocławski, Zakład Ekologii Ptaków.
- Chylarecki P., Jawińska D., Kuczyński L. 2006. Monitoring Pospolitych ptaków lęgowych- Raport z lat 2003-2004. OTOP Warszawa.
- Kepel A., Wylęgała P., Jaros R., Szkudlarek R., Paszkiewicz R. 2007. Docieplanie budynków w zgodzie z zasadami ochrony przyrody. Fundacja EkoFundusz, Warszawa.
- Luniak M., Głazewska E. 1987. Ptaki terenów zabudowy miejskiej w Polsce- przegląd badań. Notatki Ornitologiczne. 28: 3-15.
- Sikora A., Rohde Z., Gromadzki M., Neubauer G., Chylarecki P. (red.). 2007. Atlas rozmieszczenia ptaków lęgowych Polski 1985-2004. Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań. Tomiałoj
- L., Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność, zmiany. PTPP „pro Natura”, Wrocław.
- Walasz K. 2011. Materiały za szkolenia dla ekspertów ornitologów wykonujących inwentaryzacje w remontowanych budynkach.
- Wylęgała P., Dzieciolowski R., Jaros R. 2008. Standardy montowania ukry dla ptaków i nietoperzy, jako element prac dociepleniowych. Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody „Salamandra”.

BYSTRZYCA KŁODZKA, wrzesień 2013

**EKSPERTYZA PRZYRODNICZA (CHIROPTEROLOGICZNA)
DOTYCZĄCA REALIZACJI ZADANIA „POPRAWA
EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ BUDYNKÓW SZKOŁY
PODSTAWOWEJ im. JANA BRZECHWY W DOBROMIERZU”**

OPRACOWANIE:

mgr inż. PAWEŁ KMIECIK

mgr inż. ANNA KMIECIK

Przedmiotem ekspertyzy są budynki Szkoły Podstawowej im. Jana Brzechwy w Dobromierzu. Niniejsza ekspertyza powstała zgodnie z zaleceniem Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 5 sierpnia 2013 r. (WOOŚ.4240.615.2013.MC).

Prawo kompleksowo reguluje zagadnienia związane z odpowiedzialnością za ewentualne szkody przyrodnicze powodowane przez prace remontowe w budynkach. Podmioty prowadzące prace związane z remontami i modernizacją budynków powinny brać pod uwagę przede wszystkim 6 aktów prawnych: Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt, Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt z dnia 12 października 2011r., Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, Ustawa z dnia 6 czerwca 1997. – Kodeks Karny, Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie, Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska.

Dnia 12 września 2013 roku przeprowadzono kontrolę opisanych wyżej obiektów. W związku z tym, że budynki nie posiadają strychów i poddaszy dokonano przeglądu szczelin i otworów znajdujących się w elewacji budynków. Wieczorem przeprowadzono obserwacje ewentualnych wylotów nietoperzy z niedostępnych szczelin i otworów. Obserwacje te połączone były z jednoczesną rejestracją sygnałów echolokacyjnych nietoperzy przy użyciu detektora ultrasonicznego.

W wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji nie stwierdzono żadnych nietoperzy w kontrolowanych budynkach.

W związku z powyższym:

1. Można rozpocząć zaplanowane prace związane z realizacją zadania „Poprawa efektywności energetycznej budynków Szkoły Podstawowej im. Jana Brzechwy w Dobromierzu”.

2. Z uwagi na możliwość pojawienia się nietoperzy podczas prowadzenia robót zaleca się nadzór chiropterologiczny nad prowadzonymi pracami. W przypadku pojawienia się podczas remontu nietoperzy należy natychmiast przerwać prace i skontaktować się z chiropterologiem prowadzącym nadzór, który ustali szczegóły dalszego postępowania.

Paweł Kmiecik Paweł Kmiecik
Licencja Chiropterologiczna nr 060/05
Anna Kmiecik Anna Kmiecik
Licencja Chiropterologiczna nr 063/06